

קונטרס

בְּחֹר חָכָם

יְעוֹרֵר וַיַּחֲזֵק בְּחֹרֵי חֶמֶד, אִיךָ לְהַצְלִיחַ
בְּתַנְיָהֶם, וְאִיךָ הֵם יְכוּלִים לְמַלֵּא עֲצָמָם
עִם תּוֹרָה וַיִּרְאֵת שָׁמַיִם.

בְּנוֵי וּמְיֻסָּד עַל־פִּי דְבָרֵי

רַבְּנֵי הַקְּדוֹשׁ וְהַנּוֹרָא, אֹרֵחַ הַגְּנוּז וְהַצָּפוֹן

בּוֹצֵינָא קְדִישָׁא עֲלָאָה, אֲדוֹנָנִי, מוֹרְנוּ וְרַבְּנֵי

רַבֵּי נַחֲמָן מְבַרְסֵלְב, זְכוּתוֹ יִגְן עָלֵינוּ

וְעַל־פִּי דְבָרֵי תַלְמִידוֹ, מוֹרְנוּ הַגָּאוֹן

הַקְּדוֹשׁ, אֹרֵחַ נִפְלָא, אֲשֶׁר כָּל רִז לֹא אָנִים לִיה

רַבֵּי נַתָּן מְבַרְסֵלְב, זְכוּתוֹ יִגְן עָלֵינוּ

וּמְשַׁלֵּב בְּפֶסוּקֵי תּוֹרָה, נְבִיאִים, כְּתוּבִים וּמֵאמְרֵי

חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים מְגַמְרָא וּמְדַרְשִׁים וְזֹהַר הַקְּדוֹשׁ

הוֹבָא לְדָפוּס עַל־יְדֵי

חֲסִידֵי בְּרֶסֶלְב

עִיה"ק יְרוּשָׁלַיִם תּוֹכֵב"א

מוֹהֲרָא"ש נ"י אָמַר: מַה נִּקְרָא בְּחֹר
חָכָם? זֶה שִׁיּוּדֵעַ לְהַסְתִּיר עִם כָּל
אֶחָד, וְאֵינוֹ נִשְׁבֵּר מִשׁוֹם דָּבָר, וַיֵּשׁ
לוֹ רְצוֹנוֹת טוֹבִים, הֲרִי זֶה נִקְרָא
בְּחֹר חָכָם.

(אמרי-מוהרא"ש חלק ב' תתקע)

קוֹנְטֵרַס

בְּחֹר חָכָם

.א

בְּנֵי הַיָּקָר! שְׁלֹמֵה הַמֶּלֶךְ אוֹמֵר (מְשָׁלִי): "אִם חֲכָמָת — חֲכָמָת לָךְ, וְלִצְתָּ — לְבִדָּךְ תִּשָּׂא"; אִם אָדָם חָכָם וּמִתְבּוֹנֵן הֵיטֵב הֵיטֵב מֵה קוֹרֶה בְּזֵה הָעוֹלָם, אָזִי הוּא חָכָם לְעֵצְמוֹ, אֲבָל אִם הוּא עוֹשֶׂה לִּיצְנוֹת, עוֹשֶׂה לִּיצְנוֹת רַק מֵעֵצְמוֹ. וְלָכֵן "בְּחֹר חָכָם" צָרִיךְ לַחֲשֹׁב תָּמִיד רַק מִזֶּה, שְׂאִם יִהְיֶה חָכָם — יִצְלִיחַ מְאֹד מְאֹד, כִּי בְּזֵה הָעוֹלָם יְכוּלִים לְהִצְלִיחַ בְּיוֹתֵר. וְכִמוֹ שֶׁאָמַר רַבֵּנוּ ז"ל (לְקוּטִי-מוֹהַר"ן, חֵלֶק ב', סִימָן נה): רִוַח הָעוֹלָם הַזֶּה — אֵין לְשַׁעַר; דִּהְיִנוּ מֵה שְׂאָדָם יְכוּל לְהַרְוִיחַ בְּזֵה הָעוֹלָם, שְׂאִינוּ צָרִיךְ לְהוֹצֵאוֹת מִשָּׁלוֹ, רַק מִמֵּה שֶׁהַכִּין לְפָנָיו הַבוֹרָא יִתְבַּרֵךְ — יְכוּל לְצַאת נִשְׁכָּר מְאֹד מְאֹד. וְכָל זֶה רַק אִם הוּא חָכָם; כִּי כָּל יוֹם

וְיוֹם כְּשֶׁאָדָם זֹכֶה וּמְדַבֵּק אֶת נַפְשׁוֹ בְּהַקְדוּשׁ-
 בְּרוּךְ-הוּא, וְחוֹשֵׁב רַק מִמְּנוּ יִתְבָּרֵךְ, הוּא הַחָכָם
 הָאֱמֵתִי. כִּי בְּרַגַע שֶׁאָדָם פּוֹקֵחַ אֶת עֵינָיו, אוֹמֵר
 רַבְּנוּ ז"ל (לְקוּטֵי-מוֹהַר"ן, חֵלֶק א', סִימָן נד), כְּבָר צָרִיךְ
 לְהִזְכִּיר עֲצָמוֹ, אֲשֶׁר אֵין שׁוּם מְצִיאוֹת בְּלִעְדֵּיו
 יִתְבָּרֵךְ כָּלֵל, וַיֵּשׁ עוֹד עוֹלָם, וְאֵינוֹ בָּא לְזֶה הָעוֹלָם
 לְהִשָּׂאֵר, אֶלָּא נִשְׁמָתוֹ הִיָּתָה בְּשָׁמַיִם, וְעַכְשָׁיו הִלּוּ
 לוֹ אֶת הַנְּשָׁמָה לְעוֹד יוֹם, אֲזַי צָרִיךְ לְהִיּוֹת חָכָם,
 לְדַעַת מַה לַּעֲשׂוֹת עִם הַיּוֹם הַזֶּה. וְלָכֵן, בְּנֵי הַיְקָר!
 עָלֶיךָ לְדַעַת, אֲשֶׁר "בְּחֹר חָכָם" שָׁם אֵל לְבוֹ אֶת
 גְּדֹל הַרוּחַ שֶׁיְכוּלִים לְהַרְוִיחַ בְּזֶה הָעוֹלָם — עֵין
 לֹא רָאִתָּה, וְאֵין צָרִיכִים לְהִשְׁקִיעַ שׁוּם דָּבָר.
 וְעַל-כֵּן "בְּחֹר חָכָם" מִתְעוֹרֵר מִקֵּדָם כָּכָל
 הָאֶפְשָׁר, וְאִם זֹכֶה קֵדָם אוֹר הַיּוֹם — אֵין לְמַעְלָה
 מִזֶּה. וְרַץ אֵל הַמְּקוֹה וְטוֹבֵל, אֲשֶׁר רַבְּנוּ ז"ל אָמַר
 (לְקוּטֵי-מוֹהַר"ן, חֵלֶק א', סִימָן נו), שֶׁמְקוֹה זֶה שֶׁעַר
 נו"ן. בְּרַגַע שֶׁאָדָם טוֹבֵל בַּמְּקוֹה, הוּא נִכְלָל בְּשֶׁעַר
 הַנוּ"ן, שֶׁעַר הַחֲמֻשִׁים, וְנִמְשָׁךְ עָלָיו אוֹר גְּדוֹל, עַד
 שֶׁנִּמְתָּקִים מִמְּנוּ כָּל הַדֵּינִים. כִּי אֵין עוֹד דָּבָר
 שֶׁמְמַתִּיק אֶת הַדֵּינִים כְּטַבִּילַת מְקוֹה; כִּי בְּזֶה
 שֶׁאָדָם נִכְנָס בְּתוֹךְ הַמַּיִם, וְנִכְלָל בָּאֵין סוּף בְּרוּךְ
 הוּא, נִמְתָּקִים מִמְּנוּ הַדֵּינִים. וְלָכֵן אוֹמֵר רַבְּנוּ ז"ל

(ספר-המדות, אות המתקת הדין, סימן נד): על-ידי ישיבה במקוה תחת המים, עד שלא יוכל להתזיק עצמו הרוח והנשימה — נמְתַק הדין; כי בזה שאדם מְבַטֵּל עצמו לגמרי לאין סוף ברוך הוא, כשאִיננו יכול לנשם, ומתבונן — מי נותן לו החיות? רק הקדוש-ברוך-הוא! כבר נמְתַקִּים מִנְנו הדינים. וכן אומר רבנו ז"ל (שם, סימן כב): על-ידי טבילת מקוה — נתבטלת הצרה וישועה באה; ואמר, שמקוה אינה מזקת כלל, והרופא שאומר שמקוה מזקת — איננו רופא, כי אדרבה, מקוה טוב מאד לבריאות הגוף, כי יש באדם הרבה נקבים קטנים, שהם נקבי הזעה, ואם נסתמים — יכול לפל לחלשה, ועל-ידי טבילת מקוה, נפתחים נקבי הזעה, וזה עוזר לו לבריאות. ולכן "בְּחֹר חָכָם", הדבר הראשון כשמתעורר בבקר — קופץ למקוה וטובל. ואחר-כך אומר ברפת-התורה, כי אי אפשר להזכיר שום מזמור ולמוד בלי ברפת-התורה, והיא מדאורייתא, וצריכים להזהר בזה מאד מאד. ותכף-ומיד כשגומרים ברפת-התורה, כדאי ללמד פרקי אבות, כי הרי צריכים ללמד בכל יום מוסר, ואין לך עוד מוסר יותר גדול ממוסרי התנאים. ולכן

מה טוב ומה נעים אם בְּחֹר מְרָגִיל עֲצָמוּ
תְּכַף-וּמָיִד אַחַר בְּרֵכַת-הַתּוֹרָה לְלַמֵּד פָּרָק מִפְּרָקֵי
אָבוֹת. וְהֵלֵא זֶה נֶחֱלַק לְשֵׁשׁ פְּרָקִים, וַיִּשְׁנֶם שֵׁשׁ
יָמוֹת הַשָּׁבוּעַ, אָזִי בְּיוֹם רֵאשׁוֹן – יְלַמֵּד פָּרָק א',
בְּיוֹם שְׁנִי – פָּרָק ב', בְּיוֹם שְׁלִישִׁי – פָּרָק ג',
וְכֵן הֵלְאָה, וְזֶה יִכְנִיס בּוֹ יִרְאֵת שָׁמַיִם.

ב.

בְּנֵי הַיְקָר! עָלֶיךָ לְדַעַת, אֲשֶׁר "בְּחֹר חֶכֶם"
יודע איך לְנַצֵּל אֶת הַזְּמַן הַיְקָר, וְעַל-כֵּן קֹדֶם
הַתְּפִלָּה יִשְׁמַר מְאֹד מְאֹד לֹא לְדַבֵּר כָּל הָעוֹלָה עַל
רוּחוֹ, כִּי זֶה מְבַטֵּל אֶת הַתְּפִלָּה, כִּי הַדְּבֹר שֶׁל
הָאָדָם הוּא כְּלִי הַשֹּׁפֵעַ, כַּמּוּבָא בְּדִבְרֵי רַבְּנּוּ ז"ל
(לְקוּטֵי-מוֹהַר"ן, חֵלֶק א', סִימָן לַד), וְאִם אָדָם מְלַכְלֵךְ
אֶת כְּלִי הַשֹּׁפֵעַ, כְּבָר לֹא יוּכַל לְהַתְּפַלֵּל. וְלָכֵן
צָרִיכִים לְשַׁמֵּר מְאֹד לְפָנֵי הַתְּפִלָּה לֹא לְדַבֵּר עִם אִף
אֶחָד. וְאִם יֵשׁ זְמַן קְבוּעַ בִּישִׁיבָה, שָׁבוּ מִתְּפִלָּלִים,
וְנוֹתֵר עֲדִין זְמַן קֹדֶם הַתְּפִלָּה, צָרִיכִים לְשַׁמֵּר מְאֹד
מְאֹד לֹא לְבַטֵּל אֶת הַזְּמַן הַיְקָר, כִּי זֶה הַזְּמַן הַכִּי
מְסֻגָּל לְלַמֵּד תּוֹרָה, וּבְפֶרֶט קֹדֶם אֹר הַיּוֹם. וְאָמַר
רַבְּנּוּ ז"ל, שְׂעֵד שְׂאֲנָשִׁים מִתְּאֲסָפִים לְבֵית-הַכְּנֶסֶת

בְּחֹר חָכָם

שיט

וְעַד שְׁמַתְעֻטְפִים בְּטִלִית וּתְפִלִין, וּמוֹכָנִים לַתְּפִלָּה,
בְּאוֹתוֹ זְמַן, אָנִי גּוֹמֵר אַרְבָּעָה דְּפִים שְׁלַחַן עָרוּף.
וּבְזֶה הוֹרָה לָנוּ רַבְּנוּ ז"ל דֶּרֶךְ אֵיךְ לֹא לְהִיּוֹת
בְּטִלָּן. וְעַל־כֵּן "בְּחֹר חָכָם" צָרִיךְ לְרְאוֹת לְנִצְל
אֶת זְמַנוֹ הַיָּקָר, וְלִכְן אִם נִשְׁאַר עוֹד זְמַן לְפָנַי
הַתְּפִלָּה, כְּדָאֵי לְלַמַּד אֶז שְׁלֹשָׁה לְמוֹדִים: מְשָׁנִיּוֹת,
זֶהר, גְּמָרָא וְהַתְּבוּדָּה. וְהַסִּימָן לְזֶה: "אֵל יַחְסֹר
ה' מ' ז' ג'"; כִּי קִדְּם אֹר הַיּוֹם הוּא זְמַן כָּשֶׁר
לְהַתְּבוּדָּה, וְלִהְכִין עֲצָמוֹ לַיּוֹם הַבָּא, וְלִבְקָשׁוֹ
יְתַבְּרָךְ, שְׂיִהְיֶה לוֹ יוֹם מְצֻלָּח, וַיִּמְלֵא אֶת הַיּוֹם
הַזֶּה עִם טוֹב. וְאָמַר רַבְּנוּ ז"ל, שְׁדַרְכוּ, שְׁכָל יוֹם
יּוֹם שָׁבָא, הוּא מוֹסֵר אֶת הַיּוֹם הַזֶּה לְהַקְדוּשׁ-
בְּרוּךְ-הוּא, שְׂאֵיךְ שְׂיִתְנַהֵג עִמוֹ — זֶה מִמְּנוֹ
יְתַבְּרָךְ. וְאָמַר, שְׁכָךְ הוּא מִתְנַהֵג, כְּשָׁבָא הַיּוֹם, אָנִי
מוֹסֵר אֶת בְּנֵי וְהַתְּלוּיִים בִּי לְהַשֵּׁם יְתַבְּרָךְ, וְזֶה טוֹב
מְאֹד, וְאִזִּי אֵין צָרִיךְ לְדַאֵג וְלַחֲשׁב אִם הַתְּנַהֵג
כְּרְאוּי, מֵאַחַר שְׁסוּמָךְ כְּכַר עָלְיוֹ יְתַבְּרָךְ. וְכְדָאֵי אֶז
לְדַבֵּר הַרְבֵּה לְהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, לְזַכֵּךְ אֶת הַמִּח
שְׁלוֹ. וְכֵן כְּדָאֵי לְלַמַּד שְׁעוֹר בְּמְשָׁנִיּוֹת, כִּי 'מְשָׁנָה'
אוֹתִיּוֹת 'נִשְׁמָה'. וְכֵן לְלַמַּד זֶהר, אֲשֶׁר אָמַר רַבְּנוּ
ז"ל, שְׂהִלְשׁוֹן שֶׁל הַזֶּהר מְטַהֵרֶת אֶת הַנֶּפֶשׁ, וְכֵן
לְלַמַּד גְּמָרָא, וְאֶפְלוֹ קִצָּת, וְכֵן לְהַתְּבוּדָּה לְהַקְדוּשׁ-

בְּרוּךְ-הוּא. וְתַכְף-וּמְיָד לְהַתְעַטֵּף בְּצִיצִית
 וּבִתְפִלִּין, וְלִהְיוֹת בְּשִׂמְחָה עֲצוּמָה, שְׂזוּכָה
 לְהַתְעַטֵּף בְּלְבוּשׁ הַמְּלָךְ, וְלְהַתְעַטֵּר בְּכֶתֶר הַמְּלָךְ,
 שְׁזֵה הַצִּיצִית וְהַתְּפִלִּין. וְלְהַתְחִיל לְהַתְפַּלֵּל בְּחִיּוֹת
 וּבִדְבָקוֹת, וּבְקוֹלוֹת וּבְצַעֲקוֹת אֶל הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-
 הוּא. וְאֲשֶׁרֵי מִי שְׂזוּכָה לְהַתְפַּלֵּל בְּכָל יוֹם שַׁחֲרִית
 מְלָה בְּמִלָּה, אֲשֶׁר רַבְּנוּ ז"ל אוֹמֵר (לְקוּטֵי-מוֹהַר"ן,
 חֶלֶק א', סִימָן סה), שְׂאָדָם צָרִיךְ לַעֲשׂוֹת מְכַל הַתְּפִלָּה
 שְׁלוֹ אֶחָד, הֵינּוּ לְזִכֹּר בְּכָל תְּבָה וְתָבָה שְׂמַדְבֵּר —
 מִהַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, הֵינּוּ בְּמִי אָנִי מְדַבֵּר? ! לְמִי
 אָנִי מִתְפַּלֵּל? ! כִּי כָּל הַשִּׁירוֹת וְהַתְּשַׁבְּחוֹת אוֹמְרִים
 אוֹתָם לְהַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא. וְצָרִיכִים לְזָכֹר אֶת זֹאת
 וְלָשִׁים לְפָנָי עֵינָיו לְמִי מִתְפַּלְּלִים. וְכַמֶּאֱמָרָם ז"ל
 (סַנְהֶדְרִין כב.): הַמִּתְפַּלֵּל, צָרִיךְ שִׁירָאָה עֲצֻמוֹ כְּאֵלוֹ
 שְׂכִינָה כְּנֶגְדּוֹ, שְׂנֶאֱמַר: "שׁוֹיִתִּי הַיּוֹ"ה לְנֶגְדֵי
 תְּמִיד"; שְׁזֵה הַפְּרוּשׁ, שְׂעוֹשִׂים מְכַל הַתְּפִלָּה
 'אֶחָד', שְׂאִינוּ מְדַבֵּר אֶלָּא אֶל 'אֶחָד' — אֶל
 אַחָדוֹתוֹ יִתְבָּרֵךְ. וְאִזּוֹ אֵין זְמַן לְמַחְשְׁבוֹת זְרוֹת.
 וְאוֹמֵר רַבְּנוּ ז"ל (לְקוּטֵי-מוֹהַר"ן, חֶלֶק א', סִימָן ל'),
 שְׂכָּל הַמַּחְשְׁבוֹת זְרוֹת בְּאוֹת לְאָדָם רַק בְּזְמַן
 הַתְּפִלָּה, וְלִכְּן צָרִיךְ לְהִזָּהֵר לֹא לְחַשֵּׁב מַחְשְׁבוֹת
 זְרוֹת בְּעֵת הַתְּפִלָּה, אֶלָּא לְקֶשֶׁר לְבוֹ אֶל הַדְּבוּר,

וְלַחֲשֹׁב עַל כָּל אֲשֶׁר מִתְּפַלֵּל, וְכִי יִתְּפַלֵּל תְּפִלָּה
 בְּחַיִּוּת, תְּפִלָּה בְּכַח וּבְצַעֲקוֹת, תְּפִלָּה בְּדַבְּקוֹת; כִּי
 כָּל זְמַן שְׁבוּעָתָה בְּאָדָם תְּאֹת נְאוּף וּשְׁטִיּוֹת,
 הַדְּמִים עֲדִין אֵינָם מְזַכְּכִים אֶצְלוֹ, וְצָרִיךְ הַרְבֵּה
 לְצַעֵק אֶל הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, כְּמוֹ שְׁאוּמֵר רַבְּנוּ
 ז"ל (לקוטי-מוֹהַר"ן, חֶלֶק א', סִימָנִים כ"א, לו, עה); כִּי
 עַל-יְדֵי שְׁצוּעָקִים בַּתְּפִלָּה, מְזַכְּכִים אֶת הַמַּחַת,
 וּמוֹלִידִים אֶת הַמַּחִין, וְזוֹכִים לְדַבְּקוֹת הַבוֹרָא
 יִתְּבַרֵךְ שְׁמוֹ, וְנִזְדַּכְּכִים הַדְּמִים. כִּי עַקֵּר הַיִּצָּר הָרַע
 הוּא הַדְּמִים, כְּמוֹבָא (לקוטי-מוֹהַר"ן, חֶלֶק א', סִימָן עב),
 וְעַל-יְדֵי שְׁצוּעָקִים בַּתְּפִלָּה, מְקַשְּׂרִים אֶת הַמַּחֲשָׁבָה
 אֶל הַדְּבוּר, וְעַל-יְדֵי-זֶה עוֹשִׂים כְּלִי שְׁנִקְרָא 'אֲנִי',
 כְּמוֹבָא (לקוטי-מוֹהַר"ן, חֶלֶק א', סִימָן עג), "וְאֲנִי
 תְּפִלָּה", וְאִזּוֹ הַתְּפִלָּה שְׁלוֹ מִתְּקַבֵּלֶת.

ג.

בְּנֵי הַיְקָר! עָלֶיךָ לְדַעַת, אֲשֶׁר "בְּחֹר חָכָם"
 יוֹדֵעַ אֵיךְ לְנַצֵּל אֶת זְמַנּוֹ הַיְקָר, וְתַכְף-וּמְיָד אַחַר
 הַתְּפִלָּה, בְּעוֹדוֹ מְלַבֵּשׁ בַּתְּפִלִּין דְּרַבְּנוּ תָם, יֹאמֵר
 הַעֲשֶׂרָה מְזֻמּוֹרֵי תְהִלִּים, שֶׁהֵם "הַתְּקוּן הַכָּלְלִי",
 וְהֵם תְּקוּן לְפָגַם הַבְּרִית, וּמְסַגְּלִים לְפָרְנָסָה,

כַּמּוּבָא בְּדַבְרֵי ז"ל (לקוטי מוה"ר"ן, חלק א', סימן כט);
 וְכַשְּׁמִימִים אֶת הָעֲשָׂרָה מְזִמּוּרֵי תְּהִלִּים, כְּדֹאֵי
 לַעֲשׂוֹת לַעֲצֻמוֹ שְׁעוֹר בְּחֻמֵּשׁ וְרִש"י עִם הַתְּרַגּוּם,
 וְכִךְ יוֹדֵעַ, שֶׁבְּמִשְׁךְ הַשְּׁבוּעַ יְסִים אֶת פְּרִשְׁת
 הַשְּׁבוּעַ שְׁנַיִם מְקַרָּא וְאַחַד תְּרַגּוּם עִם פְּרוּשׁ רִש"י,
 שֶׁזוֹ סִגְלָה לְיִרְאַת שָׁמַיִם. וְכַמֵּאמָרָם ז"ל (בְּרִכוֹת
 ח. ב.): לְעוֹלָם יִשְׁלִים אָדָם פְּרִשְׁיוֹתָיו עִם הַצְּבוּר
 שְׁנַיִם מְקַרָּא וְאַחַד תְּרַגּוּם, שֶׁכָּל הַמְּשָׁלִים
 פְּרִשְׁיוֹתָיו עִם הַצְּבוּר, מֵאֲרִיכִין לוֹ יָמָיו וְשְׁנוֹתָיו;
 וְאִם יֵשׁ לוֹ עוֹד זְמַן, יַעֲשֶׂה לַעֲצֻמוֹ שְׁעוֹר פְּשוּט
 בְּשִׁלְחַן עָרוּךְ — מְחַבֵּר רַמ"א, כִּי רַבְּנוּ ז"ל הִזְהִיר
 מְאֹד לְהַנִּיחַ תְּפִלִּין דְּרַבְּנוּ תָּם, וְכֵן הִזְהִיר לְלַמֵּד
 שִׁלְחַן עָרוּךְ. וְלָכֵן אֲנִשֵּׁי שְׁלוּמָנוּ הָיוּ מְקַשְּׂרִים בְּכָל
 יוֹם שְׁנֵיהֶם יַחַד — לְלַמֵּד שִׁלְחַן עָרוּךְ בְּתִפְלִין
 דְּרַבְּנוּ תָּם, וְאַפְלוּ כַּמָּה סְעִיפִים, לְהַתְּחִיל
 מִהַתְּחִלַּת הַ"אַרְח־חַיִּים" מְחַבֵּר רַמ"א, וְלִסְיִים אֶת
 כָּל הַ"אַרְח־חַיִּים", וְלְהַתְּחִיל "יֹרֵה־דָּעָה" וְלִסְיָמוֹ,
 וְלְהַתְּחִיל "אֶבֶן־הָעֶזֶר" וְלִסְיָמוֹ, וְלְהַתְּחִיל "חֶשֶׁן־
 הַמִּשְׁפָּט" וְלִסְיָמוֹ, וְלְהַתְּחִיל עוֹד פַּעַם "אַרְח־
 חַיִּים" וְכוּ', וְכִךְ לְהַתְּנַהֵג כָּל יְמֵי חַיָּיו, וְאִם מְרַגֵּיל
 עֲצֻמוֹ בְּעוֹדוֹ בְּחֹר בְּחֹר צָעִיר בְּהִנְהָגָה זוֹ, יִקְיָמָה כָּל
 חַיָּיו. וְלָכֵן "בְּחֹר חָכָם" זוֹכֶה לְדַבְרִים נִפְלְאִים.

ד.

בְּנֵי הַיָּקָר! תִּכְף־וּמְד אַחַר הַתְּפִלָּה צְרִיכִים לְלַכֵּת בְּרִקּוּד. וְלִרְקֹד וְלִשְׁמַח שְׂזָכִינוּ בְּזֶה הָעוֹלָם לְהַתְּפַלֵּל לְהַקְדוֹשׁ־בְּרוּךְ־הוּא, וְלְהַנִּיחַ תְּפִלִּין וְצִיצִית, וְלִלְמַד עִם הַתְּפִלִּין חֲמֵשׁ וְרַש"י עִם הַתְּרַגּוּם. אֲשֶׁר אֵין עוֹד שְׂמֵחָה כְּשִׂמְחָה שִׂיהוּדֵי זוֹכָה לְהַתְּפַלֵּל לְהַקְדוֹשׁ־בְּרוּךְ־הוּא, לְלַמַּד תּוֹרָה וְלִקְיָם אֶת הַמְצוּוֹת, וְלִכְנֹן צְרִיכִים לִרְקֹד, וְלְהַתְּחִיל אֶת הַיּוֹם עִם שְׂמֵחָה. וְאַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ רְגִילִים לִרְקֹד בְּבִקָּר אַחַר הַתְּפִלָּה, וְזֶה מְכַנִּים בְּאָדָם שְׂמֵחָה עַל כָּל הַיּוֹם. וְכִשְׂאָדָם שְׂמֵחַ — מִתְּרַחֵב לוֹ הַמַּחַ וְהַלֵּב, כְּמוֹ שְׂאוֹמֵר רַבֵּנוּ ז"ל (סְפָר־הַמְּדוּת, אוֹת שְׂמֵחָה, סִימָן ג'): בְּרַבּוֹת הַשְּׂמֵחָה נִתְחַזַּק כַּח הַשְּׂכָלִי, וְהַמְּאָכֵל וְהַמְּשִׁתָּה הֵם סִבָּה גְּדוֹלָה לְשְׂמֵחַת הַלֵּב וְלְהַרְחִיק הָעֲצָבוֹת וְהַדְּכָאוֹן. וְלִכְנֹן צְרִיכִים לִרְקֹד וְלִשְׂמַח. וְתִכְף־וּמְד כְּשִׂגּוּמָרִים אֶת הַרְקוּדִים, צְרִיכִים לְרוּץ וְלֶאֱכֹל פֶּת שְׁחָרִית, כִּי חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים אוֹמְרִים (בְּבֹא מְצִיעָא קו:), שֵׁישׁ מַחְלוֹת וְחִלָּאִים רְעִים, שְׂאִינָם מְסַתְּלָקִים מִהָאָדָם, אֲלֵא עַל־יְדֵי פֶת שְׁחָרִית. וְלִכְנֹן הַקְּפִידוּ מְאֹד מְאֹד חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים עַל פֶּת שְׁחָרִית דִּיקָא, וְאַסוּר

לְהִיּוֹת חָכָם בְּדַבָּרִים כְּאֵלוֹ, כִּי הַסֵּמֶ"ךְ-מ"ם עוֹשֶׂה
 כָּל מִינֵי פְעֻלוֹת שְׁבַע עוֹלָם, וּמִתְלַבֵּשׁ בְּמַצּוֹת לְפָנָי
 בְּחֹר צָעִיר בְּפָרֶט, וְאוֹמֵר לוֹ, שְׁצַרִיךְ לְצוּם וְכוּ',
 כִּי יוֹדַע, שְׁאֵם יְצוּם כְּבָר לֹא יִהְיֶה לוֹ כַּח כָּל הַיּוֹם
 — לֹא לְלַמֵּד וְלֹא לְהִתְפַּלֵּל. וְלָכֵן אָמַר הַבַּעַל-
 שֵׁם-טוֹב הַקְּדוֹשׁ זי"ע: כְּשֶׁנַּעֲשֶׂה חֹר בְּגוֹף, נַעֲשֶׂה
 חֹר גְּדוֹל בְּנִשְׁמָה. אִם אָדָם מַחְלִישׁ אֶת גּוּפוֹ,
 מִמֵּילָא נַחֲלָשֶׁת נִשְׁמָתוֹ, וְאִינוֹ יָכוֹל לְלַמֵּד
 וְלְהִתְפַּלֵּל. וְזֶה מֵה שֶׁהַסֵּמֶ"ךְ-מ"ם רוֹצֶה —
 לְהַחְלִישׁוֹ, כְּדֵי שֶׁלֹּא יוּכַל לְלַמֵּד, כִּי מִפְּחַד מְאֹד
 מִלְּמוֹד הַתּוֹרָה. כְּמוֹ שֶׁאוֹמֵר רַבֵּנוּ ז"ל (לְקוּטֵי-
 מוֹהַר"ן, חֶלֶק א', סִימָן א'), שֶׁהַסֵּמֶ"ךְ-מ"ם עוֹשֶׂה אֶת
 הָאָדָם מְשַׁגֵּעַ וּמַחְטִיאוֹ בְּעוֹנוֹת, אֲבָל אִם אָדָם
 לוֹמֵד תּוֹרָה, הֵרִי זֶה כְּמוֹ שְׁלוֹקֶת מִקַּל וּמִרְבִּיץ
 לְשַׁגְּעוֹן שְׁלוֹ וּמִגְרָשׁוֹ. וְלָכֵן יַעֲשֶׂה הַסֵּמֶ"ךְ-מ"ם
 כָּל מִינֵי פְעֻלוֹת שְׁבַע עוֹלָם, שְׁאָדָם לֹא יֵאָכֵל פֶּת
 שְׁחָרִית. וּבְאַמֶּת אוֹמְרִים חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (בְּבֹא
 מְצִיעָא קו:): יִשְׁנֶם שְׁמוֹנִים וְשָׁלֹשׁ מַחְלוֹת וְחִלָּאִים
 הַתְּלוּיִים בַּמָּרָה, וְכֻלָּם — פֶּת שְׁחָרִית וְמִלַּח
 וְקִיטוֹן שֶׁל מַיִם מִבְּטָלִים אוֹתָם. וְלָכֵן "בְּחֹר
 חָכָם" צָרִיךְ לְהִזָּהֵר לֶאֱכֹל פֶּת שְׁחָרִית, וְתַכְף-וּמְיָד
 יִבְרַךְ בְּרַכְּת-הַמְּזוֹן בְּכוֹנָה מִתּוֹךְ הַסְּדוּר דִּיקָא, כִּי

שכה

בְּחֹר חָכָם

בְּרַכַּת-הַמְּזוֹן זֶה דְּאוֹרֵיָתָא, וְצָרִיכִים לְכוּן מְאֹד
מְאֹד בְּזֶה. וְרַבְּנֵנוּ ז"ל אוֹמֵר (סֵפֶר-הַמִּדּוֹת, אוֹת אֲכִילָה,
חֶלֶק ב', סִימָן ג'): עַל-יְדֵי בְּרַכַּת-הַמְּזוֹן נִתְּוֹדַע הַשֵּׁם
יִתְבָּרַךְ בְּעוֹלָם. וְצָרִיכִים מְאֹד מְאֹד לְהִזְהַר בְּזֶה.
וְכַתּוּב בַּזֹּהַר: בְּרַכַּת מְזוֹנָא חֲבִיבָא אֲצֵל קִדְשָׁא
בְּרִיף הוּא; וְאֵת זֹאת רְאוּ בֵּין אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ,
שֶׁבְּרָכוּ בְּרַכַּת-הַמְּזוֹן עִם חַיּוֹת וּדְבָקוֹת אֶל
הַקִּדּוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא. וְלִכֵּן "בְּחֹר חָכָם" מְבָרַךְ
בְּרַכַּת-הַמְּזוֹן לְאֵט וּמִתּוֹךְ הַסְּדוּר, בְּחַיּוֹת
וּבְדְבָקוֹת, וְעַל-יְדֵי-זֶה מִמְּשִׁיף עַל עֲצָמוֹ אוֹר, זִיו
וּדְבָקוֹת הַבוֹרָא יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ.

ה.

בְּנֵי הַיָּקָר! אַחַר פֶּת שַׁחֲרִית, כְּדַאי לַעֲשׂוֹת
לְעֲצָמוֹ שְׁעוּרֵי תוֹרָה. "בְּחֹר חָכָם" הַלּוֹמֵד
בִּישִׁיבָה, צָרִיף לְהַכִּין לְעֲצָמוֹ אֶת הַשְּׁעוּר
שְׁלוֹמֵדִים. בְּדֶרֶךְ כָּלֵל בִּישִׁיבוֹת לּוֹמְדִים שְׁנֵי
שְׁעוּרִים: שְׁעוּר בְּעִיוֹן, בְּעִמְקוֹת — גְּמָרָא, רַש"י
וְתוֹסֵפוֹת עִם מְפָרְשִׁים, עַל-כֵּן צָרִיף לְחֹזֵר עַל זֶה
פְּעָמִים אֵין מְסַפֵּר, עַד שֶׁיִּדַּע אֶת הַלְמוּד בְּעַל-פִּיהָ.
וְאַחַר-כֵּף לּוֹמְדִים אַחַר הַצְּהָרִים שְׁעוּר פְּשוּט:

גְּמָרָא וְרַש"י לְבָקִיאוֹת. אַזִּי טוֹב שְׂיִתְחִיל מִמַּסְכַּת
 בְּרָכוֹת, כְּמוֹ שֶׁהִזְהִירָנוּ רַבְּנֵנוּ ז"ל (שִׁיחוֹת-הַר"ן, סִימָן
 עו), לְהִתְחִיל מִהֶתְחִלַת מַסְכַּת בְּרָכוֹת, וְלִסִּים
 וְלִהֶתְחִיל מַסְכַּת שַׁבָּת וְלִסִּים, וְלִהֶתְחִיל מַסְכַּת
 עֲרוּבֵין וְלִסִּים, עַד שְׂיִזְכֶּה לִסִּים אֶת כָּל הַש"ס —
 זֶה שְׁעוֹר פְּשוֹט, מְלַבֵּד שְׁעוֹר בְּעִיּוֹן. וְכֵן צָרִיף
 לַעֲשׂוֹת לַעֲצֹמוֹ שְׁעוֹר בַּפּוֹסְקִים וּבַשְּׁלַחַן עָרוּף,
 לְלַמֵּד עִם הַמַּגְנֵי-אָרֶץ וְהַטּוֹרֵי-זָהָב וְהַמַּחְצִית-
 הַשֶּׁקֶל, וְכֵדָאֵי לְהוֹסִיף לַעֲצֹמוֹ שְׁעוֹרִים. וּבְחֹר
 צָעִיר כְּדָאֵי שְׂיִלְמַד ח"י פְּרָקִים מִשְׁנִיּוֹת, שְׁזֶה הוֹרֵג
 אֶת הַיֵּצֵר הָרַע שְׁלוֹ. כִּי "בְּחֹר חָכָם" אֵינוֹ מְבַטֵּל
 אֶת הַזְּמַן, וַיֵּשׁ לוֹ זְמַן לְהַכֵּל, הֵינּוּ שְׂיִסִּים גַּם בְּכָל
 שָׁבוּעַ מְדַרְשׁ רַבָּה וּמְדַרְשׁ תַּנְחוּמָא, וְכָף יָכוֹל
 לְלַמֵּד עַד זְמַן מִנְחָה. הַגִּיעַ זְמַן מִנְחָה, אָסוּר
 לַעֲשׂוֹת כְּלוּם, אֲלֵא לְהִתְפַּלֵּל וְלִדְאֹג שְׂיִהְיֶה קֶדֶם
 הַשְּׂקִיעָה. וְאוֹמְרִים חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (בְּרָכוֹת ו:):
 לַעֲוֹלָם אָדָם יִהְיֶה זֹהִיר בְּתַפְלָה הַמִּנְחָה, שְׂכֵן לֹא
 נִעְנָה אֵלָיָהּ אֲלֵא בְּתַפְלַת הַמִּנְחָה. וְכֵן תַּפְלַת
 עֲרֵבִית, צָרִיכִים לְהִזְהַר בָּהּ מְאֹד מְאֹד, וְאַחֲר־כֵּן
 לְאָכַל פֶּת עֲרֵבִית, וְלִשְׁמֹר מְאֹד עַל בְּרִיאוֹת גּוּפוֹ.
 וְאִם נוֹתֵר עוֹד זְמַן — מִמְּשִׁיכִים לְלַמֵּד, כִּי הַזְּמַן
 הַיָּקָר שֶׁל בְּחֹר — אֵין לְתֹאֵר וְאֵין לְשַׁעַר כָּלֵל.

וְרַבְּנֵנוּ ז"ל אָמַר (סֵפֶר־הַמִּדּוֹת, אוֹת תְּשׁוּבָה, סִימָן עג):
 הָעֲבוֹדוֹת שֶׁאָדָם עוֹבֵד אֶת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּבַחֲרוֹתוֹ,
 כָּל יוֹם עָרְכוּ יָקָר מִשְׁנַיִם רַבּוֹת שֶׁל עֲבוֹדָה לְעֵת
 זְקֻנּוֹתוֹ; כִּי בְּעוֹדוֹ בְּחֹר צָעִיר יָכוֹל לְהִצְלִיחַ הַרְבֵּה
 בְּלִמּוּד, כִּי אַחֲר־כֵּן בְּבַגְרוֹתוֹ יִקְשֶׁה לוֹ מְאֹד. וְלִכֵּן
 אוֹמְרִים חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (שַׁבַּת קֹנֵב:): יִנְקוּתָא
 קְלִילָא דְנֹרְדָא; עֵקֶר יִפִּי הַפֶּרַח כִּשֶׁהוּא עֲדִין
 בְּצַעֲרֵירוֹתוֹ. וְלִכֵּן זֶה נִקְרָא "בְּחֹר חֲכָם" — הַיּוֹדֵעַ
 אֵיךְ לְנַצֵּל אֶת הַיּוֹם שְׁלוֹ, וְכָל הַיּוֹם יִתְבוֹדֵד
 לְהַקְדוֹשׁ־בְּרוּךְ־הוּא, אֵימָתִי שְׁיֵשׁ לוֹ פְּנָאֵי, יִדְבֹר
 אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, כִּי הַקְּדוֹשׁ־בְּרוּךְ־הוּא מְלֵא כָּל הָאָרֶץ
 כְּבוֹדוֹ, מְמַלֵּא כָּל עֲלָמִין וְסוֹבֵב כָּל עֲלָמִין וּבַתּוֹךְ
 כָּל עֲלָמִין, הֵיכָן שֶׁהוֹלְכִים וּבָאִים — מְדַבְּרִים
 אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, וְהַדְּבֹר מְכַנֵּס בּוֹ שְׂמֵחָה אֲמִתִּית.
 וּבְאַמֶּת רַבְּנֵנוּ ז"ל רָצָה שֶׁנִּתְבוֹדֵד כָּל הַיּוֹם, הֵינּוּ
 מְהַרְגֵעַ שְׂפוֹקָחִים אֶת הָעֵינַיִם קִדְּם אוֹר הַיּוֹם, עַד
 הָרְגַע שֶׁעוֹצְמִים אֶת הָעֵינַיִם אַחֲרֵי חֲצוֹת הַלַּיְלָה,
 בִּק מְדַבְּרִים אֶל הַקְּדוֹשׁ־בְּרוּךְ־הוּא. וּבְאַמְצַע
 טוֹבְלִים בַּמְּקוּהָ, בְּאַמְצַע מְקִימִים מְצוֹת, בְּאַמְצַע
 מְתַפְּלְלִים שֶׁלֹּשׁ תְּפִלוֹת: שְׁחֲרִית, מְנַחָה וְעַרְבִית,
 בְּאַמְצַע אוֹמְרִים תְּקוּן חֲצוֹת, בְּאַמְצַע לוֹמְדִים
 מְקַרָּא, מְשָׁנָה, גְּמָרָא, בְּרִיתוֹת וְתוֹסֶפְתוֹת, רַמְבַּ"ם,

טור וְשִׁלְחַן עָרוֹף, בְּאִמְצַע אוֹכְלִים, וּבֵין כָּף
 מְדַבְּרִים אֶל הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא. כִּי הָעֶקֶר —
 לַעֲשׂוֹת לְעֲצָמוֹ קְבִיעוֹת לְדַבֵּר אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, עַד
 שֶׁלֹּא יוּכַל לְהִפָּרֵד מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ.

ו.

בְּנֵי הַיֶּקֶר! עָלֶיךָ לְדַעַת, אֲשֶׁר בְּחֹר הַמְצִיַּת
 לְכָל הַנְּאֻמָּר לְעֵיל, הוּא "בְּחֹר חָכָם". וְלִהְפֹךְ —
 מַה נִּקְרָא בְּחֹר טִפֵּשׁ? שְׁנַמְשֵׁךְ אַחַר לִיִּצְנִים. כִּי
 כָּף כְּתוּב בְּתַקוּנֵי-זֹהַר: הַלִּיִצֵּן זֶה שְׁחוֹק הַכֶּסֶל.
 וְלִכֵּן לֹא בְּחִנָּם שְׂאֵמַר הַחָכָם מִכָּל הָאָדָם: "אִם
 חֲכַמְתָּ — חֲכַמְתָּ לָךְ" — בְּחֹר חָכָם — חָכָם
 לְעֲצָמוֹ; כִּי יָבוֹא הַיּוֹם שִׁיִּצְטָרֵךְ לְעֹזֵב אֶת זֶה
 הָעוֹלָם, וְיִהְיֶה בְּיָדוֹ כָּל הַתּוֹרָה כְּלָה שְׂזָכָה לְלַמֵּד,
 וַיִּמָּה שֶׁהַתְּבוּדָה לְהַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, וְרָקַד אַחַר
 כָּל תְּפִלָּה וּתְפִלָּה, וְשָׁמַר עֲצָמוֹ לֹא לְדַבֵּר לְשׁוֹן-
 הָרַע, רְכִילוֹת וְלִיִּצְנוּת, וּשְׂאָר שְׁטִיּוֹת וְהֶבֶל,
 וְהִרְבָּה לְדַבֵּר דְּבוּרֵי אֲמוּנָה, אֲשֶׁר רִבְנוּ ז"ל רָצָה
 מְאֹד מְאֹד שֶׁנִּדְבַּר רַק אֶל הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא,
 וְאָמַר, שֶׁהָאֲמוּנָה תְלוּיָהּ בְּפִהָ שֶׁל הָאָדָם, כַּמּוּבָא
 (לְקוּטֵי-מוֹהַר"ן, חֵלֶק ב', סִימָן מַד), שֶׁנֶּאֱמַר: "אוֹדִיעַ

בְּחֹר חָכָם

שכט

אָמוּנְתָךְ בְּפִי"; וּכְפִי שְׁאָדָם מְדַבֵּר רַק מֵהַקְדוּשׁ-
בְּרוּךְ-הוּא, בְּזֶה נִבְנִית לוֹ הָאֱמוּנָה, וְלִהְפֹּךְ, חֵס
וְשָׁלוֹם, כְּשֶׁאָדָם מְדַבֵּר שְׁטִיּוֹת, דְּבָרֵי כְּפִירוֹת
וְאִפְּיִקוֹרְסוֹת — נַעֲשֶׂה שׁוּטָה. וְעַל-כֵּן סִימָן הַהֶכֶר
לְבַחֲוֹר טַפֵּשׁ — שֶׁמְדַבֵּר דְּבוּרֵי סָרֵק וְהֶבֶל, וּבְעֵקֶר
— לִיִּצְנּוֹת. וְדָא עֵקָא שְׁטַבַּע שֶׁל בְּחֹר צָעִיר
לְהַמְשִׁךְ אַחֵר לִיִּצְנּוֹת, עַל-כֵּן עָלֶיךָ לְדַעַת,
שְׁלִיִּצְנּוֹת הִיא אָבִי אֲבוֹת הַטְּמָאָה. וְאָמַר מוֹהֲרַנְ"ת
ז"ל, שֶׁעֵקֶר פֶּתַח הַטְּמָאָה הוּא לִיִּצְנּוֹת. כִּי חֲכָמֵינוּ
הַקְדוּשִׁים אוֹמְרִים (שֶׁבַת קַד). הִבָּא לְטָמֵא פּוֹתְחִין
לוֹ, שֶׁנֶּאמַר: "אִם לִלְצִים הוּא יְלִיץ", וּמִסְבִּיר
מוֹהֲרַנְ"ת ז"ל, לָמָּה נָטְלוּ חֲכָמֵינוּ הַקְדוּשִׁים דִּיקָא
פְּסוּק זֶה? אֵלָּא מִכָּאן — שְׁלִיִּצְנּוֹת הִיא פֶּתַח
הַטְּמָאָה. וְלִכֵּן צָרִיכִים לְבַקֵּשׁ הַרְבֵּה אֶת הַקְדוּשׁ-
בְּרוּךְ-הוּא שֶׁנִּבְרַח מִלִּיִּצְנִים, וּכְמֵאמָרָם ז"ל (שִׁיר
הַשִּׁירִים רַבָּה, פָּרָשָׁה א'): מַה הַשֶּׁמֶן הַזֶּה אֵינוֹ מְזֻרְזֵף
אַף דְּבָרֵי תוֹרָה אֵין מְזֻרְזָפִים בְּדְבָרֵי לִיִּצְנּוֹת, אִם
נִכְנָס דְּבָר שֶׁל תוֹרָה לֵילֵב, יוֹצֵא כְּנֶגְדּוֹ דְּבָר שֶׁל
לִיִּצְנּוֹת, נִכְנָס לֵילֵב דְּבָר שֶׁל לִיִּצְנּוֹת, יוֹצֵא כְּנֶגְדּוֹ
דְּבָר שֶׁל תוֹרָה. וְכָל עֲנִיָּן רַבֵּנוּ ז"ל זֶהוּ תְּמִימוֹת,
עֵמֶק עֵמֶק מִי יִמְצְאוּנוּ, בְּלִי שׁוֹם חֲכָמוֹת. רַבֵּנוּ ז"ל
לֹא אָהֵב טַפְּשִׁים שֶׁהֵם חֲכָמִים בְּעֵינֵיהֶם, וְאַצֵּל

רַבְּנוּ ז"ל הִיָּתָה הַתְּמִימוֹת הַיְסוּד בְּעִבּוּדַת הַשֵּׁם
 יִתְבָּרֵךְ, וּבִפְרָט לְדַבֵּר אֶל הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא
 וְלִהְיוֹת פְּרוֹסְטָאק — אִישׁ פָּשוּט, אִי אֶפְשָׁר רַק
 עַל-יְדֵי שֶׁהוּא תָּמִים. לֹא-כֵן מִי שֶׁהוּא לִיָּצֵן,
 וְעוֹשֶׂה לִיָּצְנוֹת מִכָּלֶם, וְאֵף מִדְּבוּרִים אֵלוֹ
 שֶׁמְדַבְּרִים אֵלָיו, הוּא עוֹשֶׂה לִיָּצְנוֹת, אֲזִי נוֹתֵר עִם
 מְאוּמָה בְּיָדָיו, כִּי מָה יֵשׁ לוֹ? שְׁחֹק הַכְּסִיל,
 "וְלִצְתָּ — לְבַדְּךָ תִּשָּׂא". וְלֹא בְּחִנָּם שְׂאוּמָרִים
 חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (פְּסָחִים קִיב:), שֶׁרַבְּנוּ הַקְּדוֹשׁ
 הַזֶּהִיר לְבָנָיו: אֵל תְּדוּרוּ בְּשִׁכְנֵצִיב, מִשּׁוּם דְּלִיָּצְנֵי
 הוּוּ וּמִשְׁכּוֹ לָךְ בְּלִיָּצְנוֹתָא; הִיָּתָה עִיר בְּשֵׁם
 שְׁכָנֵצִיב, וּבָהּ גָּרוּ לִיָּצְנִים רַבִּים, וְהַזֶּהִיר רַבִּי
 הַקְּדוֹשׁ אֶת בְּנָיו, שֶׁלֹּא יִגּוּרוּ בָּהּ, כְּדֵי שֶׁלֹּא
 יִשְׁפִּיעוּ עֲלֵיהֶם בְּלִיָּצְנוֹתָם. וְלָכֵן "בְּחֹר חָכָם"
 יִזְהַר מְאֹד לֹא לְהִסְתּוֹבֵב בֵּין לִיָּצְנִים, שֶׁיַּעֲקְרוּ
 אוֹתוֹ מִהַשָּׂרֵשׁ. וְגַם בֵּין אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ צָרִיף
 לְהִשְׁמַר לֹא לִילֵךְ בֵּין לִיָּצְנִים, כִּי גַם שָׁם יִשָּׁנֵם
 לִיָּצְנִים. וְאוּמָרִים חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (יְרוּשָׁלַיִם בְּרֻכּוֹת
 ב): קָשָׁה הִיא הַלִּיָּצְנוֹת, שֶׁתַּחֲלָתָה יִסּוּרִין וְסוּפָה
 כְּלָיָה.

וְזֹאת רוֹאִים מִשָּׁךְ כָּל הַדּוֹרוֹת, מִצְּדִיקִים

קְדוּשִׁים הַדְּבוּקִים בְּהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, עָשׂוּ כָּל מִינֵי לִיצָנוֹת, וְכָל זֹאת עֲצַת הַסֵּם"ךְ-מ"ם, כְּדֵי שְׂיִתְרַחֲקוּ מֵהֶם בְּנֵי-אָדָם. וְכֵן אֹמְרִים חֲכָמֵינוּ הַקְדוּשִׁים (יְרוּשְׁלָמִי בְּרָכוֹת א): אֵין לָךְ דּוֹר שְׂאִין בּוֹ לִיצָנִים; וְכֵן אָמְרוּ (שֵׁם שְׁקָלִים ב): אֵין דּוֹר שְׂאִין בּוֹ לִיצָנִין כְּדוֹרוֹ שֶׁל דָּוִד; וְהָיוּ לִיצָנֵי הַדּוֹר הוֹלְכִים אֶצֶל חֲלוֹנוֹתָיו שֶׁל דָּוִד, וְאֹמְרִים: מָתִי יִבְנֶה הַבַּיִת? (שֵׁם בְּרָכוֹת ב); כִּי יִדְעוּ שֶׁבֵּית-הַמִּקְדָּשׁ לֹא יִבְנֶה בְּחַיָּיו שֶׁל דָּוִד, וְעַל-כֵּן בִּשְׂאֵלְתָם נִתְכַּוְּנוּ — אֵימָתִי יָמוּת? ! וְעַם כָּל זֹאת דָּוִד הִמְלִיךָ לֹא נִשְׁבַּר, וְדָן אוֹתָם לְכַף זְכוּת וְאָמַר: אֵף שְׂאֵנִי יוֹדֵעַ, שְׂאֵינָם מִתְכַּוְּנִים בְּאֵמֶת, אֶלָּא רוֹצִים בְּמוֹתִי, אֲבָל אֲנִי שָׂמַח שְׂשׂוֹאֲלִים עַל בְּנֵין בֵּית-הַמִּקְדָּשׁ. וְאִם-כֵּן קִלְפַת הַלִּיצָנוֹת חֲמוּרָה מְאֹד! וְעַל-כֵּן "בְּחֹר חָכָם" צָרִיךְ לְבָרַח מִלִּיצָנִים כְּמוֹ שְׂבוֹרְחִים מֵאֵשׁ, וְכֵן לָנוּס מִלִּיצָנִים בֵּין אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ, כִּי יַעֲקְרוּ אוֹתוֹ מִשְׂרָשׁוֹ. דְּבַר רַבֵּנוּ ז"ל תְּלוּי רַק בְּתַמִּימוֹת וּבְכַפְשִׁיטוֹת, מִי שְׂרוּצָה לְחַיּוֹת חַיִּים טוֹבִים, עֲרַבִים וְנַעֲרִימִים, עָלָיו לְזַרֵק עֲצָמוֹ בְּתוֹךְ הַתְּמִימוֹת. וְאָמַר (לְקוּטֵי-מוֹהַר"ן, חֶלֶק ב', סִימָן יב), שְׂאָדָם צָרִיךְ לְהַשְׁלִיךְ אֶת הַחֲכָמוֹת שְׁלוֹ, וְלְהַסְתַּכֵּל בְּכָל דְּבַר אִם יֵשׁ שֵׁם הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא — יַעֲשֶׂה, וְאִם לֹא

— לֹא יַעֲשֶׂה. כִּי חֲכָמוֹת הָאָדָם יַעֲקֹרוּהוּ מִשְׁנֵי הָעוֹלָמוֹת. וְאָנוּ רוֹאִים שְׁבַמְשָׁךְ כָּל הַדּוֹרוֹת, הַרְבֵּה שֶׁנֶּחֱשָׁבוּ חֲכָמִים בְּעֵינֵיהֶם, עָשׂוּ לִיצְנוֹת מִצְדִּיקִים. וְכַמֶּאֱמָרָם ז"ל (שְׁמוֹת רַבָּה, פָּרָשָׁה נב): הִיָּה מֹשֶׁה רַבְּנוֹ בּוֹנֶה אֶת הַמִּשְׁכָּן, וְהָיוּ לִיצְנֵי הַדּוֹר אוֹמְרִים: אֲפֹשֶׁר שֶׁהַשְּׂכִינָה שׁוֹרָה עַל-יְדֵי בֶן עַמָּרָם? ! מֹשֶׁה רַבְּנוֹ, גָּדוֹל הָאֵמָה, בּוֹנֶה אֶת הַמִּשְׁכָּן, הֵיִשׁ שֶׁמָּחָה גְדוֹלָה מִזֶּו? ! אַף-עַל-פִּי-כֵן הַלִּיצְנִים אֵינָם מְזַכִּירִים אֶת הַצְּדִיק, אֲלָא אוֹמְרִים 'בֶּן עַמָּרָם' בְּשֵׁם הַמִּשְׁפָּחָה, אֵלוֹ הֵם הַרְשָׁעִים הָאֲרוּרִים שְׂאֵינָם קוֹרְאִים אֶת הַצְּדִיק בְּשֵׁמוֹ, אֲלָא מְזַכִּירִים אוֹתוֹ בְּשֵׁם הַמִּשְׁפָּחָה, וּמִתְלוֹצְצִים מִמֶּנּוּ, וְאוֹמְרִים: "מָה אַתָּה גַם מְסִתּוֹבֵב אֶצֶל הַהוּא? !" וּמְזַכִּירִים שֵׁם מִשְׁפַּחְתּוֹ שֶׁל הַצְּדִיק. וְזֶה הִיָּה עוֹד בִּימֹת מֹשֶׁה, אֲשֶׁר אוֹמְרִים חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (שֶׁבַת קא:): כָּל צְדִיק וְצְדִיק נִקְרָא מֹשֶׁה; וְלִכֵּן צְרִיכִים לְבָרַח מִלִּיצְנִים, וּמִי שֶׁעוֹשֶׂה לִיצְנוֹת מִצְדִּיק הַדְּבוּק בְּהַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, צְרִיכִים לִידַע שֶׁהוּא נוֹאֵף, כְּמֶאֱמָרָם ז"ל (דֶּרֶךְ אֶרֶץ זוֹטָא ו) תְּחַלֵּת עֲבָרָה — הִרְהוּר הַלֵּב, שְׁנֵיָה לָהּ — לִיצְנוֹת; קֹדֶם אָדָם מְהִרְהֵר הִרְהוּרִים רָעִים, רַחֲמָנָא לְצַלָּן, כָּל הָרֵאשׁ בְּשִׁקוּץ, תְּעוּב, זְהוּם וְנֹאֵף, רַחֲמָנָא לְצַלָּן,

מֵה שְׂאָדָם מְסַגֵּל לְהִרְהֵר הִרְהוּרִים רָעִים, וְאַחַר-כֵּן
 מִתְלוּצֵץ מִצְדִּיקִים. וְלִכֵּן "בְּחֹר חָכָם", בְּרַח לָךְ
 מִלִּיצְנֵי הַדּוֹר, כִּי יוֹלִיכוּ אוֹתְךָ שׁוֹלֵל. וְאוֹמֵר רַבְּנוּ
 ז"ל (שִׁיחוֹת-הַר"ן, סִימָן ו'): הַיֵּצֵר הָרַע נִדְמָה כְּמִי
 שֶׁהוֹלֵךְ עִם יָד סְגוּרָה, וְכֻלָּם רָצִים אַחֲרָיו וְחוֹשְׁבִים
 שֶׁיֵּשׁ לוֹ מִשְׁהוּ בֵּיד, וְלִבְסוּף פּוֹתַח אֶת יָדוֹ, וְרוֹאִים
 שֶׁאֵין לוֹ כְּלוּם. כֵּן בְּנֵי-אָדָם, רָצִים אַחַר מִיִּשְׁהוּ,
 וְחוֹשְׁבִים שֶׁהוּא צְדִיק, כִּי צוּהֵל וְקוֹפֵץ, וְעוֹשֶׂה
 תְּנוּעוֹת מְשֻׁנוֹת, וְנִדְמָה לָהֶם, מִי יוֹדֵעַ מֵה יֵשׁ
 אֲצִלוֹ, וְלִבְסוּף פּוֹתַח אֶת הַיָּד, וְרוֹאֶה שְׂמֵאוּמָה
 אֵין בָּהּ. וְגִדְל אַכְזָבְתָם אֲזִי — מִי יִשׁוּרְנָה, כִּי
 נוֹכְחִים אֲשֶׁר עָבְרוּ יְמֵיהֶם בְּשִׁטּוֹת, וְאֲזִי כְּבָר
 מְאַחַר מִדְּאִי. וְהַסֵּמ"ךְ-מ"ם שׁוֹחֵק לְגִדְל הַצְּלָחַתוֹ,
 כִּי אֵינְנוּ מְפַחַד מְכַל הַצְּבוּעִים הַלָּלוּ, שֶׁיָּדָם סְגוּרָה
 וְאֵין בָּהּ כְּלוּם, אֲלָא גְדוֹל חֲשָׁשׁוֹ מִן הַצְּדִיק,
 תְּלִמִּיד הַצְּדִיק הָאֵמֶת — רַבְּנוּ ז"ל, שֶׁיְכוּל
 לְעוֹרְרֵנוּ מִהַשְּׁנָה, כְּמוֹבָא (לְקוּטֵי-מוֹהַר"ן, חֶלֶק א',
 סִימָן ס'), שֶׁהַצְּדִיק מְעוֹרֵר מִהַשְּׁנָה, וּמְחַדִּיר בְּאָדָם
 שִׁיתְּפִלֵּל וְיִלְמַד וְיִתְבּוֹדֵד בְּחִיּוֹת וּבְהַתְּעוֹרְרוֹת.
 הַצְּדִיק מְחַדִּיר בְּאָדָם אֲמוּנָה, שֶׁיְדַבֵּר אֶל הַקָּדוֹשׁ-
 בְּרוּךְ-הוּא. וְלִכֵּן "בְּחֹר חָכָם", רְאֵה מֵה לְפָנֶיךָ?!
 תִּקַּח עֲצֻמָּךְ בְּיָדֶיךָ, וְתִקַּבֵּל אֶת דְּבָרֵי אֱלֹהִים, וְתִשָּׂם

שלד

בְּחֹר חָכָם

אוֹתָם הֵיטֵב הֵיטֵב בְּתוֹךְ לְבָרָה, כְּתָבָם עַל לִוְחַ לְבָרָה,
וְאִז תִּצְלִיחַ כָּל יְמֵי חַיֶּיךָ; אֲשֶׁרִי מִי שְׂמִכְנִים
דְּבָרִים אֵלֶיךָ בְּתוֹךְ לְבוֹ, וְאִז טוֹב לוֹ כָּל הַיָּמִים,
וְיִזְכֶּה לְהִתְעַנֵּג בְּעֲרֻבוֹת, יְדִידוֹת, זִיו שְׂכִינַת עֲזוֹ
יִתְבָּרַךְ כָּל הַיָּמִים.

תָּם וְנִשְׁלָם, שְׂבַח לְאֵל בּוֹרֵא עוֹלָם!